

“El gènere criminal em permet d’endinsar-me en les colònies fabrils”

Marta Banús (Barcelona, 1949) s’estrena amb la novel·la criminal *El safareig dels morts*, editada per Columna. És ambientada en una colònia fabril del Berguedà, a principi del segle passat.

—Devieu conèixer molt bé la vida quotidiana a les colònies tèxtils, perquè hi és relatada en detall.

—No. Vaig interessar-m’hi arran de la visita que vaig fer un diumenge a la colònia de Can Vidal, a Puig-reig, precisament perquè no les coneixia de res. Em va cridar tant l’atenció que vaig pensar que calia conèixer-les millor. A partir d’aquí en vaig visitar més i em vaig documentar, fins que vaig tenir prou informació per a poder escriure el llibre.

—I per què l’heu feta criminal?

—Sóc lectora de novel·la negra i vaig veure que la millor manera d’introduir el lector en la vida d’una colònia, de fer-hi parlar tota la gent, des de l’amo fins als fills dels treballadors, era seguint la investigació d’un detectiu, en aquest cas l’ajudant del jutge de Berga.

—No es veu gaire, això, que sigui un funcionari dels jutjats que mena la investigació.

—No. El jutge l’envia cap allà a tafanejar en nom seu. Havia d’anar en compte perquè no podia fer detencions, les havia de fer la guàrdia civil o el jutge perquè li expliquessin coses. I això fa que el lector pugui arribar a tots els racons de la colònia, com jo pretenia.

—I a sospitar de tothom, perquè no sap si li diuen la veritat.

—Efectivament. A més, no troben cap pista a l’escenari del crim i ha de començar investigant les coartades de tothom i després els possibles motius. I sempre comprovant que no l’enganyin.

—La vida plàcida de la colònia, on la gent viu satisfeta de poder tenir un sou estable, més sostre i menjar a bon preu, només queda trencada per una veu discordant, la d’un treballador d’idees revolucionàries. La gent hi estava contenta, a les colònies?

—Els anys 20, sí. N’estava encantada. El personatge del revolucionari, que és més un bocamoll que res, hi és ficat una mica amb calçador, perquè s’hi vegi un contrast.

Marta Banús publica a l’editorial Columna la novel·la criminal *El safareig dels morts*.

—Se sentien uns privilegiats, uns afortunats, oi?

—Sí.

—La vostra colònia és basa en cap de real?

—És una barreja de diverses. S’acosta a Can Vidal, però disfressada, amb els canvis que em van bé per a la narració.

—Teníeu cap referent literari?

—Cap en concret. L’autor que m’agrada més, de novel·la negra, és Simenon. Ara, entre Simenon i jo hi ha molta distància, per molt que el volgués prendre per model.

—Com és que heu començat a escriure de gran?

—Per allò que diuen: primer viu i després escriu. Vaig començar a viure d’una manera una mica atabalada. A 21 any em caso. A 22 tinc el fill. A 25 em separo i a partir d’aquí em dedico a guanyar-me la vida i a pujar el fill i fins que ell no s’independitza no em plantejo allò que sempre m’havia agradat, escriure. Al col·legi de les monges, a la classe de labor hi havia una nena que ens llegia un llibre, però a la meua

classe n’hi havia una que explicava històries i contes inventats. I aquesta nena era jo.

—El safareig dels morts és la primera novel·la que heu escrit?

—N’havia fet una altra abans, molt dolenta. Per a aprendre’n.

—Heu trigat molt a veure-la publicada?

—He trigat quatre anys a escriure-la i dos més a publicar-la.

—Va fer moltes voltes per les editorials?

—No. Primer la vaig presentar a dos premis, sense èxit, i després a l’agent Sandra Bruna, i ella em va trobar editorial.

—L’agent literària va fer-hi cap pentinada, cap correcció, abans d’enviar-la a una editorial?

—No. Ho van fer a l’editorial. Em van treure, a les proves, paraules i expressions que jutjaven antiquades, però jo les hi vaig restituir, perquè volia acostar-me a la llengua de l’època i del Berguedà. Abans d’escriure la novel·la fins i tot vaig fer una llista de localismes, trets de les obres de mossèn Ballarín, que vivia a Berga, precisament, i de les paraules i expressions que recordava del meu avi. Així, dic “fer cap” en comptes de “dirigir-se”. He mirat de mantenir un to ben allunyat del de TV3.

Lluís Bonada